סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

משום כיסופא. שהיו שכיעותיה אופות עיסה לכנוד שבת והיא אינה עושה כלום: **אגנא.** ערינה: **מסא.** עמר שמוליאין בו הלחם. מרדה פאלי"ש בלע"ז. ומרדה ומסא מדא מילתא היא (ד): **מגא אף היא להכיא מרדה נכנסה.** פל"ש בלע"ז על שם שרודין בה פת מן התנור (ה). שלא היתה שואלת מפני שרגילה בניסין: **חויא.** דניתהו בתלמא: **מיסקל לא שקלי.** בתר דיהבי: כל היכא דתני בי שמשי היינו ערב שבת. " לא שמעתי טעם (ו): **כמנא דחלא.** ככלי שיש בו המומן. ושמתי המומן בגר ויכבה הגר: **עד שנעלו ממנו אור להכדלה.** הדליק ממנו גר אחר ליהנות בו. וגר של מעשה נפוס כיבה כי היכי דעבד רב יהודה (לעיל דף כד:) בחלא דהוה שמידא: **קא מפסדי לן.** שדות: **דוכיס.** וחאכיס בשדות (ז): **ולא מעו בשורי.** אין הקורות מגיעות מכותל לכותל: **איכו נימטו בשוריך.** יתריכו הקורות: **סניפין היו.** הקורות של חליות היו. במעשה גם נדבקו להן מחיכות קטנות לאורכן: **ר"א בן פדם.** אמורא היה והוא הנקרא מרא דאתרעא דא"י במסכת נדה (דף כ:) בעל הוראות היה והוא שימש ר' יוחנן (ח) אחרי מות ריש לקיש והיה המוק ועני: **עכד מילתא.** הקיר דס: **כרא דשומא.** בן השוס. נלע של שוס: **חלש ליכיס.** נתעלפה: **לוליתא.** ילון: **מאפוסיס.** ממלמו: **כולי האי ואפסר.** בתמיה. כולי האי עבדת ואכתי הך ספיקא דלמא לא מיתרמיא בשעתא דמזוני: **דחיי נפישא או דחיינא.** ימי חיי שחייתי כבר הם רבים ממה שאני עתיד לחיות: **אמר דחיים.** מה שכבר חיית מרובים ממה שאתה עתיד לחיות. והיינו דקא בכי כי אמר שכיבה הכי. והאי דחיין משוס י"ג הברוותא לרחון בהן ולטייל בהן מזה לזה: **אי הכי לא בעינא.** דתיחרביה לעלמא: **ומו לא.** וכי אין אתה נותן לי דברים אחרים: **א"ל ולהכרך מאי קא יהיבנא.** אנא מגברא דלית ליה בעינא לא גרים בספר רבי ובספר שלי כתוב: **באסקטולא אפותאי.** הייני לוליתא דנפק מייה שמדביק אגבא לרבא עם הגודל ומכה בלפוזן האגבא: **אינגרו כך גירי.** כלומר הכיתי בחילי. לחדווה בעלמא אמר כן: **הא אגא והא בר ליואי.** הוא אים אחד ואני אים אחד הוא עדיף מינאי: **דאקרי.** שוכרים: **שיבא מעבר בשבילנו.** מקבלים אתם עליכם ומסכימין לדעת אחד: **למה עוין.** הלא כסין מלבורא: **לוי אחוי קידה.** נוענ שני גודליו בארבע ושומה ונוטק את הרלפה: **הא והא גרמא ליה.** החטא גרם לי שנלנע בקידה: ואין

משום כיסופא הוה לה הך שיבבתא בישתא אמרה מכדי ידענא דלית להו ולא מידי מאי כולי האי אזלא וטרפא אבבא איכספא ועיילא לאינדרונא איתעביד לה ניסא דחזיא לתנורא מלא לחמא ואגנא מלא לישא אמרה לה פלניתא פלניתא אייתי מסא דקא חריך לחמיך אמרה לה אף אנא להכי עיילי תנא אף היא להביא מרדה נכנסה מפני שמלומדת בנסים (ה) אמרה ליה דביתהו עד אימת ניזיל ונצטער כולי האי אמר לה מאי נעביד בעי רחמי דניתבו לך מידי (ו) "בעא רחמי יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד כרעא דפתורא דדהבא (חזאי) בחלמא עתידי צדיקי דאכלי אפתורא דדהבא דאית ליה תלת כרעי (ואת) אוכלת אפתורא דתרי כרעי (אמרה ליה) ניחא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמחסר אמרה ליה ומאי נעביד בעי רחמי דנשקלינהו מינך בעי רחמי ושקלוהו תנא גדול היה נם אחרון יותר מן הראשון דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי חד בי שמשי חזייה לברתיה דהוות עציבא אמר לה בתי (ח) למאי עציבת אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור לשבת אמר לה בתי מאי איכפת לך מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה ר' חנינא בן דוסא הוו ליה הנך עיזי אמרו ליה קא מפסדן (ט) אמר אי קא מפסדן ניכלינהו דובי ואי לא כל חדא וחדא תיתי לאורתא דובא בקרנייהו לאורתא אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו הוה ליה ההיא שיבבתא דקא בניא ביתא ולא מטו כשורי אתיא לקמיה אמרה ליה בניתי ביתי ולא קמטו כשוראי אמר לה מה שמך אמרה ליה איכו אמר איכו נימטו כשוריך תנא הגיעו עד שיצאו אמה לכאן ואמה לכאן ויש אומרין (י) סניפין עשאום תניא פלימו אומר אני ראיתי אותו הבית והיו קורותיו יוצאות אמה לכאן ואמה לכאן ואמרו לי בית זה שקירדה ר' חנינא בן דוסא בתפלתו (יא) ור' חנינא בן דוסא מהיכן הוו ליה עזים [א] והא עני הוי ועוד אמרו חכמים (יב) אין מגדלין בהמה דקה בא"י אמר רב פנחס מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם תרנגולין ומצאתן אשתו של ר' חנינא בן דוסא ואמר לה אל תאכלי מביציהן והרבו ביצים ותרנגולין והיו מצערין אותם ומכרן וקנה בדמיהן עזים פעם אחת עבר אותו אדם שאבדו ממנו התרנגולין ואמר לחבירו בכאן הנחתי התרנגולין שלי שמע ר' חנינא אמר לו יש לך בהן סימן אמר לו הן נתן לו סימן ונטל את העזין והן הן (יג) עיזי דאייתו דובי בקרנייהו רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה מילתא טובא עבד מלתא ולא הוה ליה מידי למטעם שקל ברא דתומא ושדייה בפומיה חלש לביה ונים אזול רבנן לשיולי ביה חזיוהו דקא בכי וחייך ונפק צוציתא דנורא מאפותיה כי אתער אמרו ליה מ"ט קבכית וחייכת אמר להו דהוה יתיב עמי הקב"ה ואמרי ליה עד מתי אצטער בהאי עלמא ואמר לי אלעזר בני ניחא לך דאפכיה לעלמא מרישא אפשר דמתילדת בשעתא דמזוני אמרי לקמיה כולי האי ואפשר אמרי ליה דחיי טפי או דחיינא א"ל דחיית אמרי לקמיה א"כ לא בעינא אמר לי בהאי אגרא דאמרת לא בעינא יהיבנא לך לעלמא דאתי תלסרי נהרוותא דמשחא אפרסמון דכיין (יד) כפרת

הא והא גרמו ליה. "פי' הרא"ש ד"ל כדעבד דלמחוי הקידה קמי רבי אליעזר והא דהטיח דברים כלפי מעלה גרמא ליה דאיטלע: שאני

ודיגלת דמענגת בהו אמרי לקמיה האי ותו לא אמר לי ולחברך מאי יהיבנא אמרי ליה ואנא מגברא דלית ליה בעינא מחיין באסקוטלא (טו) אפותאי ואמר לי אלעזר ברי (טז) גירי בך גירי ר' חמא בר חנינא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא אמרו ליה והא רבי יהושע בן לוי גזר תעניתא ואתי מיטרא אמר להו הא אנא הא בר ליואי אמרו ליה דניתי וניכוין דעתין איפשר דתברי ציבורא לבייהו דאתי מיטרא בעון רחמו ולא אתי מיטרא אמר להו ניחא לכו שיבא מטר בשבילנו אמרו ליה הן אמר רקיע רקיע כסי פניך לא איכסי אמר כמה עזין פני רקיע איכסי (יז) ואתא מיטרא לוי גזר תעניתא ולא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם עלית וישבת במרום ואין אתה מרחם על בניך אתא מיטרא ואיטלע אמר רבי אלעזר (יח) לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי והא גרמא ליה והא לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע הא והא גרמא ליה רבי חייא בר לולייני שמעינהו להנך עננו דקאמרי ניתו וניתבי מיא בעמון ומואב אמר לפניו רבונו של עולם כשנתת תורה לעמך ישראל חזרת על כל אומות העולם ולא קיבלוה ועכשיו אתה נותן להם מטר שדו הבא שדיוה אדוכתיהו (יט) דרש רבי חייא בר לולייני מאי דכתיב (כ) צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר אילו נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר מה תמר

אין

מעיינתא דמשכי אפרסמון דכייא כו', עד טרק באסקוטלא אפותאי, כלומר הכהו מלאך באצבעו במצחו, ונראת להם ההכאה כנצוצות של אש. כשכופף אדם אצבעו [על בוהנו] ופושט אותה בכח ומכה את חבירו נקראת הסכה ההיא איסקוטלא. אפותא, פרחת. לוי גזר תעניתא ולא [אתא] מיטרא, אמר רבון העולמים אינך משגיח בצער בניך ומרחם עליהם, כלומר ראוים הם להתרחם ואינך מרחם, ולפי שהטיח דברים הללו איטלע ונעשה פיסח. והיינו דאמרי בכל מקום, לעולם לא יטיח אדם דברים כלפי למעלה, שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי למעלה ואיטלע ומנו לוי. זה שדרשו, [צדיק כתמר יפרח] כארז בלבנון ישגה. תמר עושה פירות ואין גזעו מחליף, ארז גזעו מחליף ואין עושה פירות, לפיכך נמשלו הצדיקים כתמר לעשות פירות, וכארז להחליף גזעו.

מסורת הש"ס

(א) כ"א מעיכותא דגניחא לגריקי לבלמא דאתי, (ב) [כ"ל חזאי עי' רש"ין], (ג) [כ"ל ואיהי אפתורא גיתיס' ע"ין], (ד) [כ"ל אמר לה וכן איתא בע"ין], (ה) [כ"ל אמאי וכ"ה בדפו"י], (ו) [עי' ערוך ערך בנף], (ז) [עי' בע"י וכמ"ל שם דכל זה אינו מן הגמרא מכאן עד דאייתו דוכי בקרנייהו], (ח) כ"ק עט:, (ט) כ"ק קו., (י) תיכוס כפרת ודיגלת ליתא בע"י, (כ) [ני' הערוך אפפיתא פי' מנגן], (ל) ס"מ אגרי [עי' פי' הערוך ערך גר], (מ) פוסה נג. מגילה כב:, (נ) כ"ב כ:, (ס) עי' שבת קח: רש"י ד"ה מרדה, (ע) [וכבתוסות קנ. מפרש רש"י הטעם ועיין רש"י שבת פו: ד"ה ולטעלו וכו'], (פ) בע"י: דוכי, אמיס נשדות, (צ) [כ"מ פד.].

תורה אור השלם

1. צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה:
תהלים צב יג

הגהות הב"ח

(א) נס' מפני שמלומדת בניסים היתה מתרה ליה דניתהו כו' אמר לה מאי נעביד אמרה ליה בעי רחמי דניתבו לך ומאי נעביד אמרה ליה בעי רחמי כו' דנמירי מן שמיא מיהב יהבי: (ב) שם אמרי ליה קא מפסדן עדיך אמר לו כו' אמרה ליה בנאי כיתי ולא קמטו: (ג) שם כמה עזין פני רקיע איכסי בעיבא ואתא מיטרא: (ד) רש"י ד"ה מקא כו' מדא מילתא היא הכ"ל ואת"כ מכ"ל מרדה פליא בלע"ז על שם שרודין בה פת מן התנור הכ"ל ואת"כ מכ"ל מגא אף היא להכיא מרדה נכנסה שלא היתה שואלת כו' כל"ל:

גליון הש"ם

גמרא בעי רחמי יצאת בשבר פיסת יד. עי' שמות רבה פ' נ"ב: **רש"י** ר"ה כל היכא כו' לא שמעתי טעם. עיין ברכות דף כה ע"ב רש"י ד"ה מאן שמעת ליה וש"נ: **הוספות** ד"ה הא והא וכו' ס' הראב"ד. היכא שוד שמעתא דלאבי"ל כתוספות יומא דף יח ע"ב ע"ז דף לח ע"א:

הגהות הגר"א

[א] נס' (וכמ"ל עני כו' ושל"ח מ"מ כמה דקה כמ"ר) תמ"מ:

לעזי רש"י

פאלי"א, פל"א [פיל"א]. יעה.

רבינו גרשום

מרדה. לרדות הפת. סניפין. שמלאכים האריכום בחחכי קורה.

עין משפט נר מצוה

לא א מתי' פ"ס מהלי' נזקי ממון הלי' ב סמג עשין סו טוש"ע מ"מ סימן תט סעיף ח:

מוסף רש"י

בי שמשי. ליל שבת קרי בי שמשי כלל דזמנא מפני שבין השמשות שלו מליק מהל' יומים והולכך לזמירו בכמה מקומות (שבת פו:) לו: ערב שבת, ונראלה כעיני לפי שבין השמשות שלו שגור בפי כל והכל תרגיס אליו לגמור מלאכתן עד שלא תחשך, קרי ליה בי שמשי (כתובות סג:). סניפין, מיכוירים (בבא מ"ס:). אין מגדלין בהמה דקה בא"י. משום יישוב ד"י שמבעיר את הסדנים, וכל שדות ד"י סתמן דיסראל (ב"ק עמ:). **יטיח.** יזרוק, לשון כמטחי קשת (סוכה נג:). **אחרי קידה.** טעון גודלין וגשמן עליהם ושוחה עד שנשיק את הרלפה ויזקף ימתוך שליש יכול להשען על גודליו ואין ידיו מפריעות אותו בזקיפתו ולכך להתאמן בתחנה ומתחנן כך נלנע כמוקף לאמתא (מגילה כב:). **קמיה דרבי.** כניתו שהיה בשיא ומתבנין אותו לשמחו שהיה דוחה תמיד עצרת ישראל ומחליו כדאמרינן בגמרא (ב:) יומא דמתוך כיח רבי אתי פירכנים לעלמא (סוכה נג:). ואיטלע. נעשה חיצר לפי שבשוקף גופו מחליו ואינו נשען על ידיו בחזקה לחתוך גופו לחעלה, נחלה כל אותם הקיפתו על מחניו (סוכה נג:). **הא והא גרמא ליה.** נעשה בחטאת דברים ונעשה בשבת המאורע כדאמרינן בחמשת שבת (לב.) כפל תיבת חדל לפניה (סוכה נג:) לפי שהטיח ונתקלקל בשבת הבאה (תענית כב:). אם נאמר תמר. שעושה פירות ואין גזעו מחליף, למה נאמר ארז. שגזעו מחליף ואין עושה פירות, קשה קלאי לחדדי, אם תמרוכו לחרז ותמר מכל וכל (רשב"ם ב"ב פ:).

רבינו חננאל

חד [בין] שימשי איחלף לברתיה ודמא חלא לשרגא דשבתא והות עציבא, א' לה אבוה אל תעצבי מי שאמר לשמן וידליק ואמר לחומץ וידליק, תנא (הדלק) [היה דולק] כל השבת עד דשקיל מיניה אור להבדלה. ר' אלעזר בן פדת הוה דחיק ליה עלמא, הקיז ולא הוה ליה מידי למיכל, אשכח בר תומא שדא לפומיה חלש ליביה, עיילו רבנן לשייוליה ביה ומצאוהו ישן, חזייה דבכה ואחיך ונפיק ציציתא דנורא מאפותיה, כשהקיץ משנתו אמרו ליה מאי היא, אמר להו חזאי שבינה בחלמא ואמרי קמיה עד מתי אנא בהאי דוחקא, אתאמר ליה מקמיה ניחא לך דליחרב עלמא ואבריה מרישא אישר דמתילדת בשעתא דמזוני, אמרי קמיה כולי האי ואולי לא בעינא, [א"ל] בהאי אגרא [דאמרת] לא בעינא יהיבנא לך לעלמא דאתי יי"ג

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com